

Ansvarlige investeringer i 15 pensionselskaber

Afrapportering om undersøgelse &
case-beskrivelser om god praksis i
due diligence-processen

Udarbejdet for
Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd
Af
Carve Consulting
Birgitte Kofod Olsen, partner, phd.
21. december 2018

Indhold

Baggrund og formål	3
Fokus og indhold	3
Metode	3
De undersøgte pensionsselskaber	4
De anvendte kriterier	4
Vurdering af praksis	5
Vurderinger og resultater	6
Politik	6
Potentielle negative indvirkninger	9
Aktuelle negative indvirkninger	12
Kommunikation	14
Klageadgang	16
Medlemskab af FN's Global Compact og PRI	17

Baggrund og formål

Carve Consulting har på vegne af Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI) udarbejdet fem cases, der beskriver god praksis i pensionsselskabers arbejde med ansvarlige investeringer.

Formålet er at vise praktiske eksempler fra pensionsselskabernes due diligence-processer i ansvarlige investeringer, der kan inspirere og bruges til inspiration for, hvordan investorer konkret kan arbejde med due diligence og OECD's retningslinjer.

Case-beskrivelserne giver et samlet overblik over due diligence-processens trin, og illustrerer som sådan fremgangsmåden i *Erhvervsstyrelsens vejledning om ansvarlige investeringer (2018)*. De formidler den praktiske håndtering af ansvarlige investeringer og de overvejelser, som en række danske institutionelle investorer gør sig, når de arbejder med ansvarlige investeringer.

Hvor vejledningen om ansvarlige investeringer henvender sig til ledelsesniveauet, er de udvalgte cases målrettet praktikerne, dvs. dem, der til daglig arbejder med ansvarlige investeringer i såvel pensionsselskaber som andre typer af virksomheder. De kan benyttes som inspiration både til tilrettelæggelsen af en ny investeringsindsats eller til at forbedre en eksisterende praksis.

Case-beskrivelserne og bagvedliggende undersøgelser er udført i perioden 8. november til 21. december 2018 af et konsulentteam hos Carve Consulting.

Fokus og indhold

Hver af de fem cases fokuserer så vidt muligt på et konkret trin i due diligence-processen, således at den første case særligt fokuserer på pensionsselskabets politikker og forankring, den anden på screening, risikoanalyse og prioritering af potentielle negative indvirkninger, den tredje på håndtering af aktuelle negative indvirkninger, den fjerde sætter fokus på kommunikation og rapportering og den sidste case på klageadgang og MKI's rolle i forhold til at håndtere klager over investeringers negative indvirkninger fra interne og eksterne aktører.

Hver case er således et praktisk eksempel på, hvordan man konkret arbejder med due diligence på forskellige trin i processen.

Metode

Baseret på MKI's ønske om at formidle god praksis fra danske virksomheder, primært pensionsselskaber, der foretager ansvarlige investeringer, har Carve Consulting foretaget en undersøgelse af 15 pensionsselskabers arbejde med ansvarlige investeringer.

På baggrund af denne undersøgelse er der udvalgt otte selskaber til yderligere undersøgelse for at afdække, om deres håndtering af ansvarlige investeringer var udtryk for god praksis. Blandt disse pensionsselskaber er der gennemført interviews med fem selskaber, og der er herefter udarbejdet case-beskrivelser. Alle selskaber har haft mulighed for at læse deres case igennem med henblik på at sikre, at faktuelle forhold er gengivet korrekt.

De undersøgte pensionsselskaber

Pensionsselskaberne er afgrænset på baggrund af selskabernes markedsandel. Det valgte skæringspunkt er lagt ved 2 procents markedsandel per 2017, således at alle undersøgte selskaber har en markedsandel på 2 procent og derover. Udvælgelsen er baseret på udtræk fra Forsikring og Pensions liste over pensionsselskaber med aktiviteter i Danmark.¹

De undersøgte pensionsselskaber omfatter følgende selskaber:

- AP Pension
- Danica
- Industriens Pension
- Lærernes Pension
- MP Pension
- Pensam Pension
- Pension Danmark
- PFA Pension
- PKA
- P+
- Sampension
- SEB Pension
- Skandia
- Topdanmark Pension
- Velliv²

De anvendte kriterier

De 15 selskabers due diligence-processer i forbindelse med ansvarlige investeringer er vurderet på baggrund af 12 kriterier. Kriterierne afspejler de fire trin i en samfundsansvarlig due diligence-proces, som *Erhvervsstyrelsens vejledning om ansvarlige investeringer (2018)* opstiller. De omfatter politikker for ansvarlige investeringer, identificering og prioritering af potentielle negative indvirkninger, håndtering af aktuelle negative indvirkninger samt kommunikation og rapportering om indsatser og resultater af arbejdet med ansvarlige investeringer.

Et supplerende kriterium er defineret som klageadgang for interne og eksterne interessenter, som oplever brud på OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder eller tilside-sættelse af andre standarder for ansvarlige investeringer. Kriteriet er inspireret af OECD's klagemekanisme for brud på OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder, som MKI er en del af, og af FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv, som opstiller

¹ Pensionsselskaber – markedsandele, Forsikring og Pension, offentliggjort 28. august 2018. http://admin.forsikringogpension.dk/presse/Statistik_og_Analyse/statistik/pension/markedsandele/Sider/Pensionsselskaber-markedsandelse.aspx

² Velliv er etableret via opkøb af Nordea Liv & Pension i perioden 2017-18. Velliv er i screeningen blevet betragtet som en selvstændig enhed, og altså ikke som relateret til det tidligere Nordea Liv & Pension eller koncernforholdet med Nordea. Velliv er derfor alene vurderet på baggrund af sin egen politik for ansvarlig investeringer.

et krav om, at virksomheder bør skabe adgang til klagemekanismer til indberetning af menneskerettighedskrænkelser.

Undersøgelsen af, om de 15 pensionselskaber opfylder de opstillede kriterier, er baseret på tilgængeligt materiale fra selskaberne om deres ansvarlige investeringer, herunder deres finansielle årsrapporter og halvårsrapporter, rapportering om god selskabsledelse, årlige CSR-rapporter og COP-rapporter til FN's Global Compact, PRI-rapportering samt øvrigt materiale, der er gjort tilgængeligt på selskabernes hjemmesider, herunder politikker og anden intern regulering, samt øvrig kommunikation om indsats og resultater.

De anvendte kriterier er formuleret som spørgsmål, der kun kan besvares med ja eller nej. Formålet med dette er at kunne kvantificere opfyldelsesgraden. Vurderingen er baseret på den enkelte Carve-konsulents vurdering. Vurderingen er vejledt af et rammeværk med uddybende forklaringer til de 12 kriterier samt oplysninger om relevante danske anbefalinger og internationale standarder. Alle vurderinger er kvalitetssikret af en eller to andre konsulenter, og er gennemgået samlet på møder i projektteamet.

Vurderingen er pragmatisk og har taget afsæt i, om selskabet i det tilgængelige materiale beskriver med en passende detaljeringsgrad, hvordan indsatsen udføres i praksis.

Case-beskrivelser

På baggrund af undersøgelsen er der udvalgt fem selskaber til beskrivelse af praksis i forhold til de beskrevne fem trin i due diligence-processen for ansvarlige investeringer. De fem selskaber er udvalgt på baggrund af en række kriterier for god praksis.³

Overførbarhed: Selskabets due diligence-processer er relevante for andre finansielle virksomheder og kan inspirere andre brancher til tilrettelæggelse af ansvarlige investeringsprocesser.

Præcision: Kommunikation og rapportering er overskuelig og præcis. Overflødige oplysninger er begrænset til et minimum, og redegørelsen giver læseren en god forståelse af selskabets indvirkning på mennesker, miljø og samfundsøkonomi.

Omkostningseffektivitet: Virksomheden anvender åbne og let tilgængelige standarder og kriterier som fx OECD, UNGP, GRI eller internationale ESG-standarder.

Robusthed: Due diligence-processerne er forankret i organisationen gennem politikker, procedurer, kontroller og dokumentation, og er integreret i den strategiske porteføljeplanlægning og daglige drift.

Kriterierne er anvendt som retningsgivende og ikke til at score de undersøgte selskabers indsats med. Årsagen hertil er, at selskaberne selv er tilbageholdende med at beskrive deres indsats som god praksis. De peger i stedet på, at due diligence i ansvarlige investeringer er en indsats, der hos de fleste er en proces, der fortsat er under udvikling.

³ De anvendte kriterier for god praksis bygger på OECD-baserede evalueringskriterier (DAC OECD 2010) og EU's retningslinjer for ikke-finansiell rapportering (DG FISMA 2017).

I case-beskrivelserne er der derfor både elementer af god praksis, hvor indsatsen er formaliseret og gennemføres systematisk, fx i brugen af politikker, screening og kommunikation, og eksempler på, hvordan risici og klager håndteres i praksis på en mere uformel måde og efterhånden, som de opstår.

De udvalgte pensionselskaber til case-beskrivelser omfatter PFA (politik, MP Pension (potentielle negative indvirkninger), Skandia (aktuelle negative indvirkninger), P+(DIP/JØP) (kommunikation) og Sampension (Klageadgang).

Vurderinger og resultater

De anvendte kriterier omfatter fem hovedgrupper med to-tre spørgsmål i hver. Spørgsmålene er opstillet herunder sammen med den anvendte forklarende tekst, den samlede konkrete vurdering af pensionselskabernes indsats samt et resultatoverblik.

POLITIK

1a) Har pensionselskabet en politik for ansvarlige investeringer?

Forklarende tekst: Politikken kan være udformet som en selvstændig politik om ansvarlige investeringer eller som et afsnit om ansvarlige investeringer i en overordnet CSR-politik.

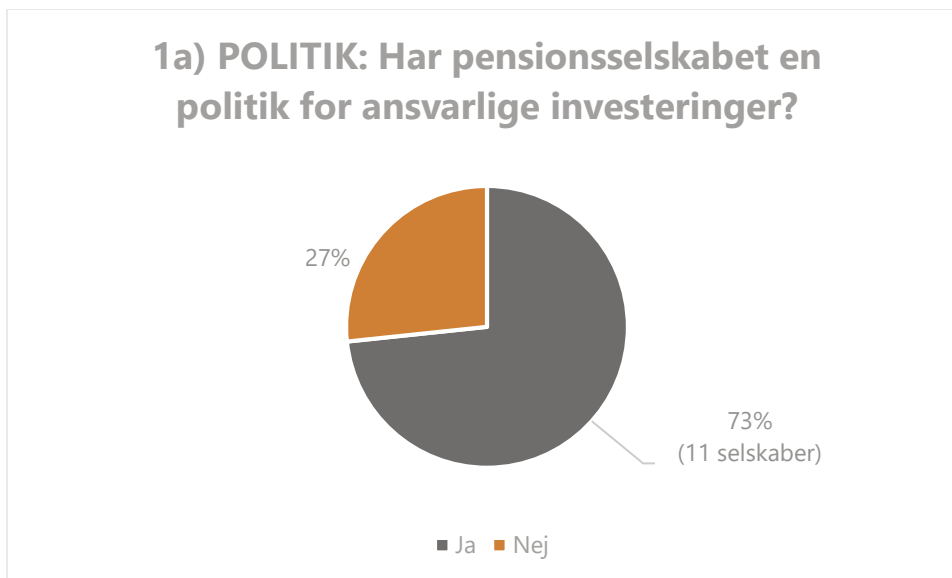
Politikken bør:

- Beskrive forventninger til adfærd internt og hos porteføljeselskaber
- Beskrive due diligence-processer
- Beskrive krav til aktivt ejerskab
- Være vedtaget på højeste ledelsesniveau
- Være offentliggjort
- Være integreret i relevante ledelsessystemer
- Være forankret i procedurer
- Efterleves i daglig drift hos pensionselskabet og hos porteføljeselskaber.

For at give virksomheden "ja" skal rapporten oplyse om alle punkter.

Vurdering: Der er primært givet ja til dem, der har en særskilt politik. Nogle har fået ja, selvom de ikke har en decideret politik, idet deres retningslinjer eller principper er omfattende beskrevet på hjemmeside eller i rapport.

Resultat: Næsten trefjerdedele af de undersøgte selskaber (73 procent svarende til 11 selskaber) har vedtaget en politik for ansvarlige investeringer.

Figur 1 Politik – resultat 1a)

1b) Omfatter politikken de fire CSR-temaer eller de tre ESG-temaer?

Forklarende tekst: Politikken skal omhandle negative indvirkninger på:

De fire CSR-områder:

- Miljø og klima
- Sociale forhold og arbejdsforhold
- Menneskerettigheder
- Anti-korruption

Eller

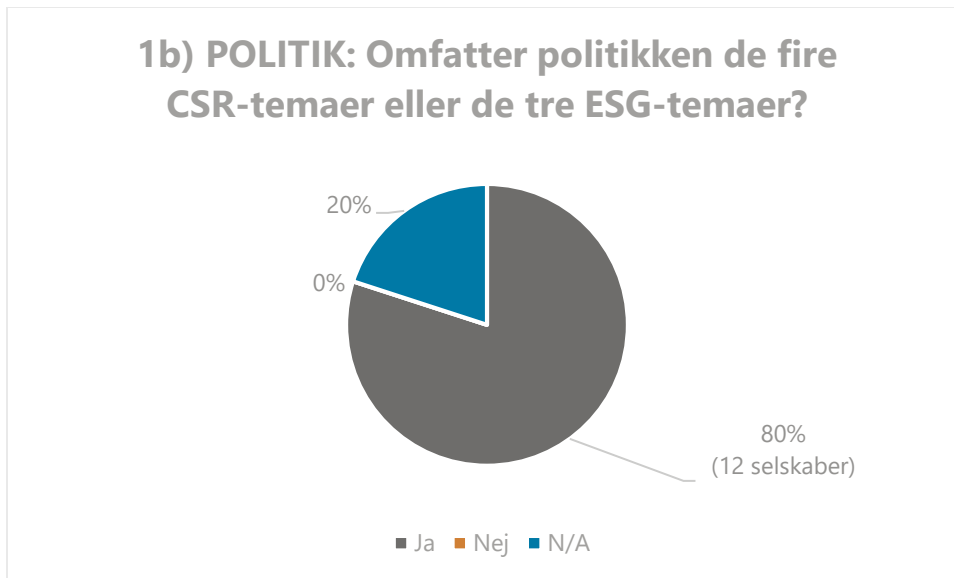
De tre ESG-områder:

- Environment
- Social
- Governance

Hvis et pensionselskab ikke oplyser om sit arbejde med de fire CSR-temaer eller tre ESG-temaer i deres ansvarlige investeringer, får de "nej" ved besvarelse af spørgsmålet.

Vurdering: Der er givet ja til alle med en politik, da alle selskaber har fokus på enten CSR eller ESG-temaerne.

Resultat: Blandt de undersøgte selskaber har 80 procent (12 selskaber) oplyst, at deres indsats er baseret på enten CSR- eller ESG-temaer.

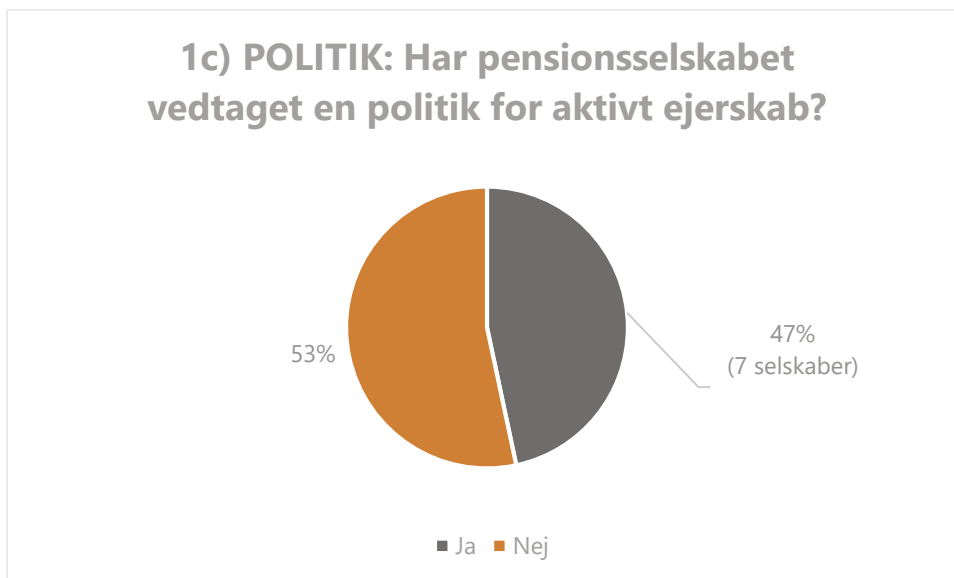
Figur 2 Politik – resultat 1b)

1c) Har pensionselskabet vedtaget en politik for aktivt ejerskab?

Forklarende tekst: Politikken kan være udformet som en selvstændig politik om aktivt ejerskab eller som et afsnit i politik for ansvarlige investeringer.

Vurdering: Pensionselskabet skal eksplicit oplyse om aktivt ejerskab for at få "ja". Der er kun givet ja til dem, der har en særskilt politik, og hvor det ikke blot er en redegørelse eller en del af politikken for ansvarlige investeringer.

Resultat: Omkring halvdelen af de 15 selskaber (47 procent svarende til 7 selskaber) har vedtaget en særskilt politik for aktivt ejerskab.

Figur 3 Politik – resultat 1c)

POTENTIELLE NEGATIVE INDVIRKNINGER

2a) Anvender og beskriver pensionskabet processer for due diligence ift potentielle negative indvirkninger?

Forklarende tekst: Pensionsselskabet skal beskrive processen til at identificere og prioritere potentielle negative indvirkninger.

Det skal fremgå, hvordan processen tilrettelægges, så den:

- Er risikobaseret
- Kortlægger de områder (geografisk, sektor, virksomhed), hvor der er en særlig høj risiko for negativ indvirkning på samfundet
- Måletter indsatsen, så høj risikoområder prioriteres først.

Vurdering: Der er givet ja til alle, der beskriver processen helt eller delvist, uanset detaljeringsgraden. Der er bl.a. lagt vægt på, om selskaberne har en proces for at gennemføre identifikation af sektorspecifikke eller geografisk bestemte risici, screening af porteføljerne for potentielle negative indvirkninger og prioritering af indsatsen, eventuelt gennem brug af eksterne bureauer og forvaltere.

Resultat: Den overvejende del af selskaberne (87 procent svarende til 13 selskaber) beskriver deres due diligence processer og hvordan de anvendes.

Figur 4 Potentielle negative indvirkninger – resultat 2a)

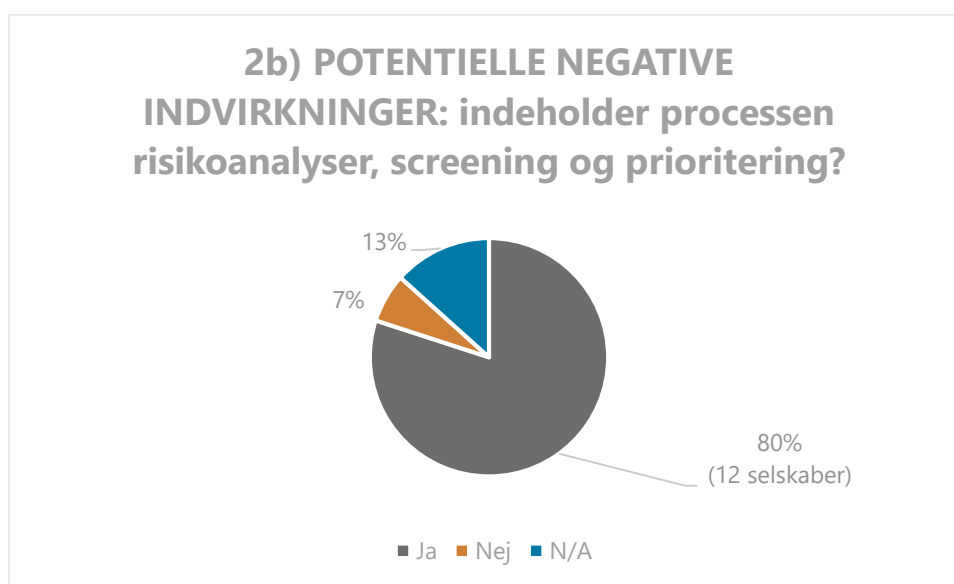
2b) Indeholder processen risikoanalyser, screening og prioritering?

Forklarende tekst: Pensionssselskabet skal oplyse, hvordan de gennemfører deres risikoanalyse og hvordan de identificerer pensionssselskabets potentielle negative indvirkning. De skal oplyse, hvordan risikoanalysen benyttes til at screene porteføljerne, og hvordan de prioriterer indsatsen herefter.

Hvis beskrivelsen omfatter de tre trin, men uden specifikt at redegøre for indholdet af hvert enkelt trin, vurderes pensionssselskabet til "ja".

Vurdering: Der er givet ja til alle, der beskriver indsatsen, hvis detaljeringsgraden er passende, og uanset om procedure eller arbejdsproces er beskrevet i årsrapport, politik eller på hjemmesiden.

Resultat: Blandt selskaberne er der 80 procent svarende til 12 selskaber, der beskriver hvordan de analyserer, screener og prioriterer potentielle negative indvirkninger. Blandt de resterende er der et enkelt selskab (7 procent), hvor eventuelle processer ikke beskrives tydeligt i selskabets politikker, og to selskaber (13 procent), som ikke kan vurderes da de ingen politik har på området.

Figur 5 Potentielle negative indvirkninger – resultat 2b)

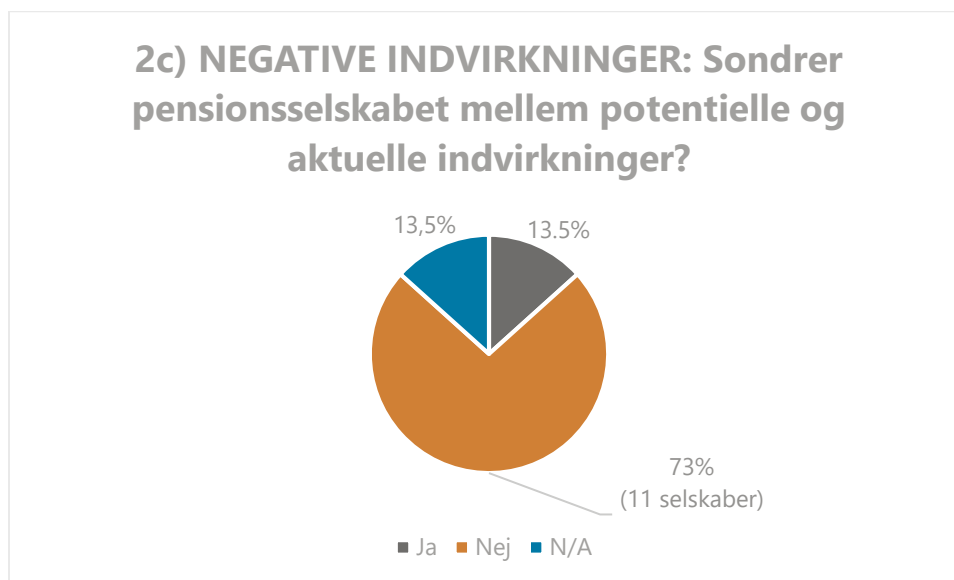
2c) NEGATIVE INDVIRKNINGER: Sondrer pensionsselskabet mellem potentielle og aktuelle negative indvirkninger?

Forklarende tekst: Der er knyttet forskellige metoder og handlinger til håndteringen af hhv potentielle og aktuelle negative indvirkninger. Pensionsselskabet bør rapportere adskilt om de to typer indvirkninger, og have specifikke due diligence-processer for afdækning af de to typer indvirkninger.

Hvis sondringen mellem potentielle og aktuelle indvirkninger er eksplicit eller fremgår implicit af rapporteringen svares "ja".

Vurdering: Der er givet nej til alle undtagen to, fordi sondringen ikke er tydelig. Flere beskriver "potentielle og aktuelle" indvirkninger i sammenhæng, og langt de fleste oplyser ikke, hvilke indsatser, der knytter sig til hhv. potentielle og aktuelle negative indvirkninger. Der er givet ja til to selskaber, fordi de beskriver brug af observationsliste og fokusliste, hvilket indikerer, at der tages mere aktivt stilling til både potentielle og aktuelle indvirkninger.

Resultat: Kun to selskaber sondrer mellem potentielle og aktuelle negative indvirkninger. Resten benytter ikke sondringen (73 procent), mens der ikke foreligger tilstrækkelige oplysninger til at udføre vurderingen hos 13,5 procent svarende til 2 selskaber.

Figur 6 Negative indvirkninger – resultat 2c)

AKTUELLE NEGATIVE INDVIRKNINGER

3a) Såfremt JA til 2a) Er håndteringen af aktuelle negative indvirkninger koblet til relationen mellem pensionselskabet og porteføljeselskabet?

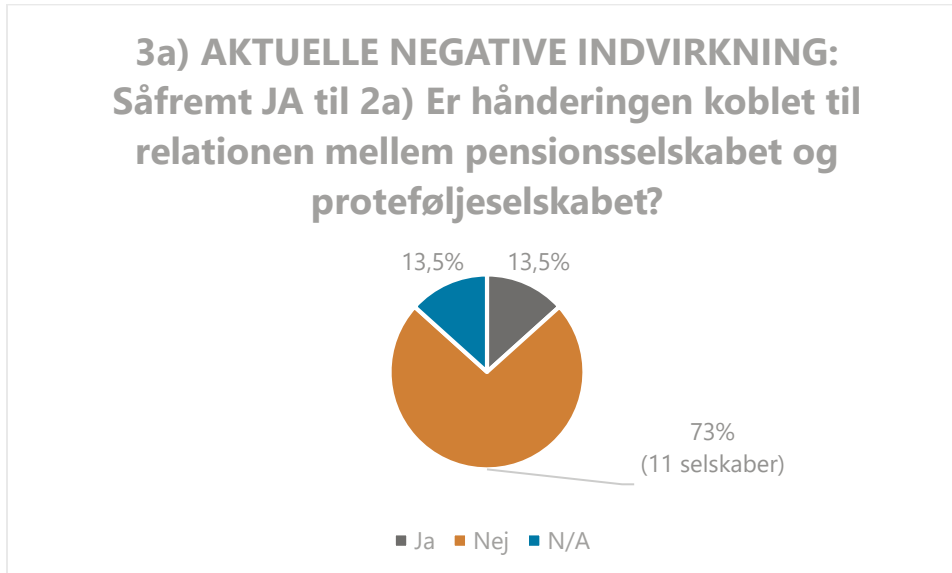
Forklarende tekst: Relationen mellem pensionselskabet og porteføljeselskabet kan betyde, at pensionselskabet forårsager den aktuelle negative indvirkning ved at:

- Være direkte forbundet med porteføljeselskabet fx gennem besiddelse af minoritetsandel
- Bidrage, muliggøre eller tilskynde, fx ved stor indflydelse på porteføljevirkomhedens beslutninger og ageren
- Ved egen involvering, fx gennem medarbejdere, når pensionselskabet har kontrollerende indflydelse i porteføljeselskabet.

For at besvare spørgsmålet med "ja", skal pensionselskabet beskrive processer eller systemer til vurdering af deres aktuelle negative indvirkning.

Vurdering: Der er givet nej til dem, der ikke beskriver håndteringen af aktuelle negative indvirkninger tydeligt og som kun skriver om stemmeafgivelse ved generalforsamlingen.

Resultat: Kun to af selskaberne forholder sig eksplicit til relationen mellem pensionselskabet og porteføljeselskabet i deres håndtering af den aktuelle negative indvirkning. De øvrige har enten ikke medtaget tilstrækkelige information om relationen til at få ja (73 procent eller 11 selskaber), eller har ikke fremlagt relevant information, hvorfor der ikke har kunnet foretages en vurdering (13,5 procent).

Figur 7 Aktuelle negative indvirkning – resultat 3a)

3b) Har pensionsselskabet en plan for forebyggende og afbødende foranstaltninger til håndtering af aktuelle negative indvirkninger?

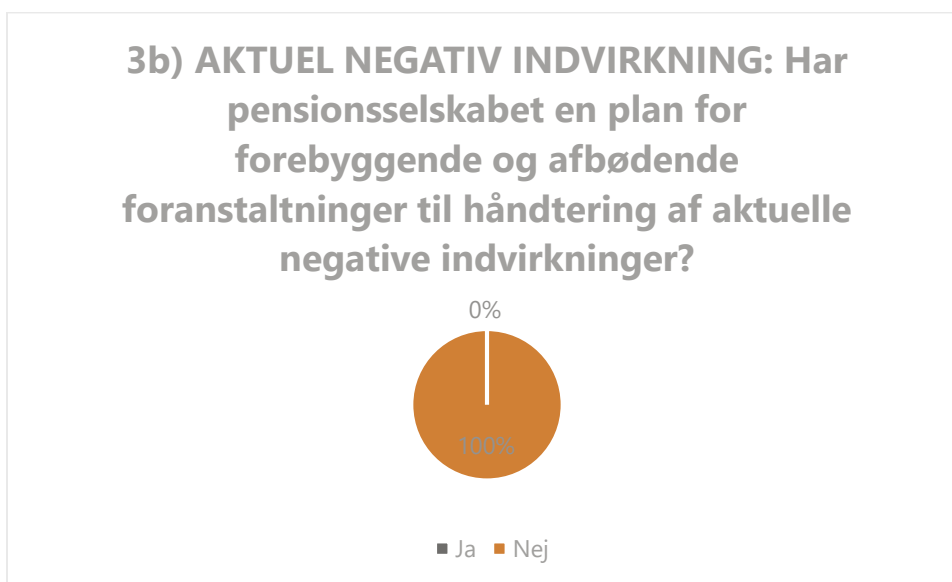
Forklarende tekst: Pensionsselskabet skal oplyse, hvordan de håndterer deres negative indvirkning gennem:

- Afbødende foranstaltninger
- forebyggende foranstaltninger
- Dialog
- Aktivt ejerskab (fremmøde på generalforsamling, stemmeafgivelse)
- Frasalg
- Eksklusion.

For at opnå "ja" skal selskabet oplyse om iværksatte handlinger som respons på identificerede aktuelle indvirkninger.

Vurdering: Der er givet nej til alle, fordi ingen beskriver mere end muligheden for dialog, eskalering, stemmeafgivelse og afvikling. Der ses således ikke beskrivelse af, hvilken proces der følges i de tilfælde, hvor en negativ indvirkning pludseligt opstår, eller hvor en identificeret potentiel indvirkning bliver aktualiseret, og skaber behov for at afbøde en kritisk situation.

Resultat: Ingen selskaber opfylder kriteriet.

Figur 8 Aktuelle negative indvirkninger – resultat 3b)

KOMMUNKATION

4a) Redegør pensionskabet for ansvarlige investeringer og aktivt ejerskab i den finansielle årsrapport, CSR-rapporten eller andre årsrapporter?

Forklarende tekst: Oplysninger om ansvarlige investeringer skal være indeholdt i mindst én af følgende rapporter: finansielle årsrapporter, CSR rapport, COP rapport, PRI rapport eller redegørelse for god selskabsledelse.

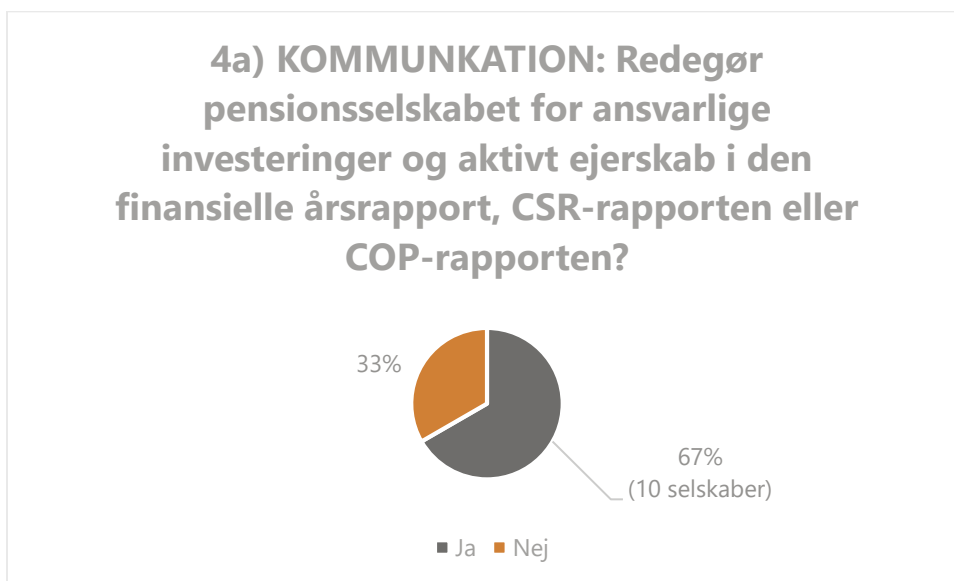
Pensionskabetets oplysning om aktivt ejerskab bør vise, hvordan det udmøntes i løbet af året. Herunder om:

- Fravigelser fra politikken bestemmelser om aktivt ejerskab og stemmeafgivelse
- Brug af rådgivere til dialog og stemmeafgivelse.

”Ja” kræver offentliggørelse mindst én gang årligt i rapport eller på hjemmeside, der indeholder information om aktivt ejerskab, brug af rådgivere og afvigelse fra politikken.

Vurdering: Der er givet ja ved de selskaber, hvor der skrives om dialoger og resultater. I tilfælde af, at der blot skrives, at der findes en politik er givet nej. Ingen af de undersøgte pensionskabet fremlægger finansielle nøgletal på deres ansvarlige investeringer.

Resultat: Omkring to tredjedele af selskaberne (67 procent eller 10 selskaber) redegør for deres ansvarlige investeringer og aktivt ejerskab i deres årlige selskabsrapporter. De resterende 33 procent (5 selskaber) oplyser ikke om porteføljen for ansvarlige investeringer i årsrapporterne.

Figur 9 Kommunikation – resultat 4a)

4b) Rapporterer pensionsselskabet oftere end 1 gang årligt? Fx i kvartals- eller halvårsregnskaber?

Forklarende tekst: For at besvare spørgsmålet med "ja" skal pensionsselskabet have offentliggjort rapporter om aktivt ejerskab mere end en gang årligt.

Vurdering: Så godt som alle selskabernes halvårsrapporter følger samme struktur. Heri er ikke inkluderet et paradigme for udformningen, der indbefatter ansvarlige investeringer. Et enkelt selskab benytter halvårsrapporteringen til at oplyse om indsatser og beslutninger i relation til ansvarlige investeringer.

Resultat: Hovedparten af selskaberne rapporterer ikke om deres ansvarlige investeringer i halvårs- eller kvartalsregnskaber (93 procent svarende til 14 selskaber).

Figur 10 Kommunikation – resultat 4b)

KLAGEADGANG

5a) Har pensionselskabet etableret klageadgange for interne og eksterne interessenter ift ansvarlige investeringer?

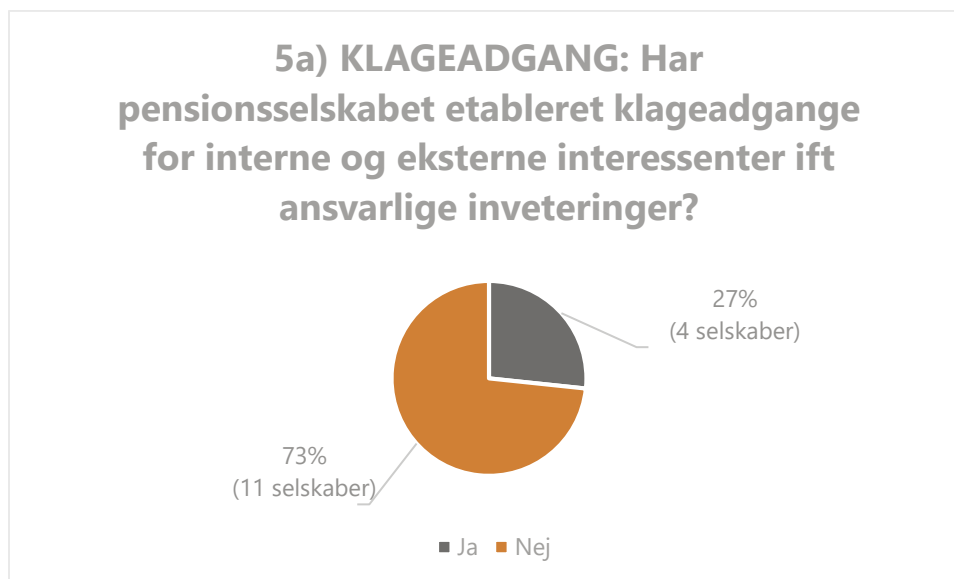
Forklarende tekst: Pensionselskabet bør oplyse om, hvordan de sørger for passende klageadgang for interne og eksterne aktører, hvis standarder for ansvarlige investeringer er blevet tilsidesat og/eller investeringsaktiviteterne har ført til negative indvirkninger på de samfundsområder, der er omfattet af CSR og ESG-områderne.

Selskabet kan fx oplyse om proceduren for modtagelse og behandling af klager internt i selskabet, fx en whistleblower-ordning, eller brug af eksterne retsmidler.

For at besvare spørgsmålet med "ja", skal virksomheden oplyse om en eller anden form for intern klageadgang eller ekstern klageadgang i forhold til ansvarlige investeringer generelt eller konkret i forhold til menneskerettigheder.

Vurdering: Tekstsøgninger er gennemført på pensionselskabet + klage, ansvarlige investeringer + klage og + whistleblower, dog uden uden resultat. Derudover er der søgt efter samme nøgleord i de tilgængelige rapporter. Afsøgningen viser, at kun fire selskaber oplyser om en klageadgang.

Resultat: Kun fire af de 15 undersøgte selskaber oplyser om klageadgang for interne og eksterne interessenter (27 procent).

Figur 11 Klageadgang – resultat 5a)

5b) Oplyser pensionselskabet om dets kontakt med MKI?

Forklarende tekst: Pensionselskabet bør oplyse:

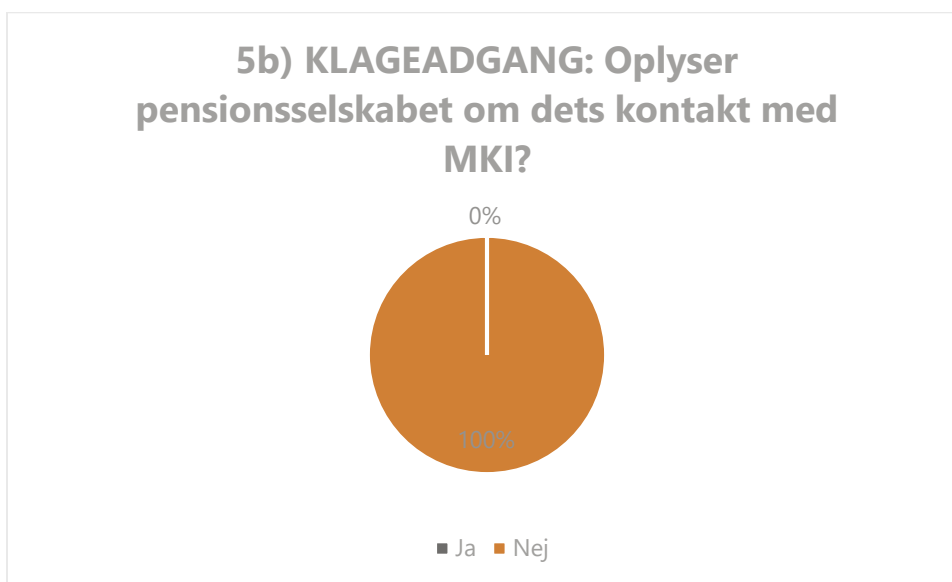
- Hvor mange klager, der er indgivet til MKI mht negative indvirkninger af selskabets investeringer
- Omfang af selskabets dialog og samarbejde med MKI.

Der svares "ja" hvis selskabet giver oplysninger om antal klager.

Der svares "ja", hvis der er kvantitative eller kvalitative oplysninger om klager og dialog.

Vurdering: Her er foretaget tekstsøgninger på pensionselskabet + MKI og + Mæglings- og klageinstitutionen. Derudover er der søgt efter samme nøgleord i de tilgængelige rapporter. Afsøgningen viser, at ingen af de 15 selskaber oplyser om kontakt til MKI.

Resultat: Ingen af selskaberne oplyser om verserende eller afsluttede sager ved MKI eller om dialog og samarbejde med klageinstitutionen.

Figur 12 Klageadgang – resultat 5b)

Medlemskab af FN's Global Compact og PRI

Ved gennemgangen af de 15 pensionselskaber er det undersøgt, om pensionselskabet er medlem af FN's Global Compact og PRI.

Blandt selskaberne er seks medlem af FN's Global Compact og otte af PRI.

Oplysningerne er indhentet via søgning på FN's Global Compacts hjemmeside og medlemsliste downloadet fra PRI's hjemmeside.